

1.4.2008

KETONOIDANLUKKO

1/2008

Varsinais-Suomen perinnemaisemayhdistys ry
Egentliga Finlands kulturmåförening rf

KUTSU VUOSIKOKOUKSEEN + ESITELMÄ YRTEISTÄ

Varsinais-Suomen perinnemaisemayhdistyksen sääntömääräinen vuosikokous järjestetään perjantaina 11.4.2008 klo 18 alkaen Turussa, Kuralan Kylämäen kokeiluverstaalla (Jaanintie 45, 20540 Turku). Ennen kokousta kuulemme tuotekeruuneuvoja Irmeli Karjalaisen esityksen suomalaisten yrttien hyötykäytöstä. Tervetuloa mukaan!

Luonnonkukkapäivänä retkelle!

Tänä vuonna (sunnuntaina 15.6.2008) vietetään jo peräti kuudetta kertaa Suomessa yhteispohjoismaista luonnonkukkapäivää. Kyseisenä päivänä monilla paikkakunnilla järjestetään mm. luonnonsuojeluyhdistysten toimesta luonnonkukkaretkiä. Yhdistyksemme ei ole näitä retkiä järjestänyt, vaan eipä hätää, niitä piisaa muutenkin: käy katsomassa Suomen luonnonsuojeluliiton sivustolta retkikohteita ja valitse sinulle sopivin! Suurin osa retkistä suuntautuu kukkaniityille asiantuntevien oppaiden johdolla, joten retkillä on maan mainio tilaisuus oppia tunnistamaan kasveja. www.sll.fi

**Kangasajuruoho eli timjami on varsinaissuomalainen ketojen yrttikasvi.
Kuva: Iiro Ikonen.**

Menossa mukana!

Tässä vuoden 2008 ensimmäinen jäsentiedote Varsinais-Suomen perinnemaisemayhdistyksen jäsenille. Tärkeimpänä ajankohtaisena asiana tiedotamme vuosikokouksesta. Kuten tapana on ollut, kokouksen yhteydessä saamme kuulla asiantuntijan esityksen – tällä kertaa yrteistä. Njam, hyvä aihe näin kevään korvalla! Joskus ihan oikeasti kannattaa korvata kiinankaali luonnonkasveilla. Meidän niittymme ovat varsinaisia gourmet-aittoja ja runsaudensarvia!

Niin perinnemaisemayhdistys kuin monet muutkin yhdistykset järjestävät monipuolisesti tapahtumia tulevan kevään ja kesän aikana. Niihin totta vie kannattaa osallistua, koska siten voi oppia runsaasti uutta tietoa ja samalla tutustuu uusiin ihmisiin. Tästä jäsentiedotteesta löydät vinkkejä menossa olevista tapahtumista ja tietoa projekteistamme sun muista yhteistyökuvioista. Työtä perinnemaisemien tehdään ahkerasti, mutta onpa niiden eteen vielä paljon tehtävääkin.

Kevätterveisin Eija

Suurponnistus kesäkuussa

Vuoden 2006 syksyllä Eurositen vuosikokouksessa Ranskan Orléansissa osoitti Eurositen johto uteliasta kiinnostusta tulla pitämään kokousta Suomeen joskus lähitulevaisuudessa. Nyt ollaan sitten niin pitkällä, että Eurositen vuosittainen konferenssi ja vuosikokous pidetään tämän vuoden kesäkuussa Suomen Turussa! Konferenssia järjestävät kanssamme Eurositen muut suomalaisjäsenet Metsähallitus ja Turun kaupunki. Nelipäiväiseen konferenssiin 10.-13.6.2008 kuuluvat myös retki Kurjenrahkan kansallispuistoon, Askalan perinnemaisemiin sekä Saaristomeren kansallispuistoon. Konferenssiin odotetaan noin sataa osallistujaa eri puolilta Eurooppaa. Mukana Eurositen jäsenorganisaatioissa on meidän pienen mutta pippurisen yhdistyksemme lisäksi mm. suuria, hurjan paljon maata omistavia säätiöitä ja valtioiden organisaatioita. Seminaari on maksullinen mutta avoin kaikille suomalaisillekin. Lisätietoja löytyy osoitteesta www.eurosite.org tai kysy lisää pääkoordinaattori Eijalta. Eurosite on luonnonhoitajien kattojärjestö, ja sen riveistä löytyy hurjan suuri määrä tietotaitoa eri hoitomenetelmistä – ei siis mikään ihan turha joukko! Tietovaihto jäsenien välillä on tehokasta ja avointa.

Kevätretki Viron mökille wappuna!

Taas pitää käydä tsekkaamassa, millä mallilla vuokramökkimme on talven jäljiltä Kaakkois-Virossa. Kaikki kiinnostuneet ilmoittautukaa Eijalle mukaan retki-saattueeseen. Mökkiin mahtuu noin 15 majoittujaa, ja sinne lähdetään autoilla Turusta, laivalla Hki-Tallinna. Aikataulu: todennäköisesti lähtö vapunpäivän aamuna aikaisin 1.5. ja paluu sunnuntai-iltana 4.5. Omakustanteinen retki. Kaakkois-Viron ihana luonto odottaa meitä! Jokohan kattohaikarat ovat tulleet ja näkisimmekö tällä kertaa pellolla mustahaikaroita?

PUUTARHAMESSUT

Varsinais-Suomen perinnemaisemayhdistyksellä on oma osasto tänäkin vuonna Puutarhan kevät-messuilla Turun messukeskuksessa. Messut ovat avoinna 4.-6.4.2008. Tervetuloa tutustumaan osastoomme A-hallissa! Paikalla ovat Teija, Roine, Anni, Mikko, Irmeli, Ritva, Eriika, Eija ja Iiro. Myynnissä upouusia postikortteja ja muita tuotteitamme + kasvien nimiin liittyvä kilpailu.

LÄHDE MUKAAN YHDISTYKSEN JÄSENILLE SUUNNATULLE RETKELLE:

NOIDANLUKKOVAELLUS LAPPIIN

ELOKUUSSA, VIIKOLLA 33. TARKAT PÄIVÄT SOPIMATTA VIELÄ.

Retki tehdään omakustannehintaan, eli jaetaan bussikulut + mahdolliset opastuskulut keskenämme ja etsitään edulliset yöpymismahdollisuudet. Ensimmäinen yö Hailuodossa. Vierailemme mm. Lapin muinaisjäännöskohteilla Teija Tiitisen opastuksella. Tarkempi hinta selviää alkukesän aikana. Osallistujien määrä ratkaisee hintaa, joten jo nyt ota yhteyttä Eriikaan (yhteystiedot takasivulla), jos matka kiinnostaa. Lisää tietoa nettisivuilla myöhemmin.

Talkooleirejä kesällä 2008

Yhdistyksemme järjestää kesällä 2008 ainakin kahdet talkoot: oman erityistukialueemme niittotalkoot ja Rekijokilaakson tutkimusruutujen niittotalkoot. Näistä ilmoitellaan lisää kesän mittaan nettisivuillamme.

www.vsperrinnemaisemat.net –sivustolle pyritään keräämään tietoa myös muiden yhdistysten järjestämistä talkoista ja leireistä, joten ilmoita talkoista nettivastaavalle Teijalle, joka liittää tiedot talkoolistallemme.

MEIDÄN IKIOMA ERITYISTUKIALUEEMME!

Yhdistyksemme haki 30.4.2007 erityisympäristötukea Halikon Märnyummella yksityiseltä maanomistajalta vuokraamallemme ketoalueelle. Tukialueella järjestettiin ensimmäiset talkoot 29.3., jolloin reilun kymmenisen talkoolaista raivasi, niitti, poltti ja haravoi pusikoiden uhkaamaa ketoa. Yhdessä päivässä saatiin hienosti näkyvää aikaiseksi, mutta työ vielä jatkuu pitkään. Iiro on koonnut talkookuvia yhdistyksen kotisivujen perinnemaisemablogiin.

Seuraavaksi järjestetään niittotalkoot kesällä. Tervetuloa sitten mukaan, jos et nyt ehtinyt!

Moottorisahuri Roine ja pusikoiden vankeudesta paljastuneet komeat pylväskatajat. Kuva: Iiro Ikonen.

Polttotalkoot Nousiaisten kirkolla

Historiallisesti arvokkaissa maisemissa kävimme maaliskuun alussa avustamassa Maskun-Nousiaisten ympäristöyhdistystä raivaustöiden siivouksessa Pyhän Henrikin kirkon viereisellä joenvarsiniityllä. Talkoot järjestettiin yhteistyössä myös Museoviraston kanssa Teija Tiitisen johdolla. Innokkaita risujenkantajia oli paikalla 6 + talkoomaskotti Peppi-koira. On hauskaa käydä vierailevana talkooapuna tutustumassa uusiin paikkoihin, samalla oppii paljon käytännön töistä. Jos tiedät hyviä perinnemaisemakohteita, joissa tarvittaisiin talkooapua vaikka yhden päivän verran, ota yhteyttä hallitukseen.

Yhteistyötä perinnemaisemien parhaaksi: PerinneELO

Ilahduttavia uutisia: olemme päässeet mukaan kansalliseen Metsähallituksen koordinoimaan yhteistyöryhmään. Ennallistamisen ja luonnonhoidon ohjausryhmä ELO:n alaisuudessa toimii metsätyöryhmä, suotyöryhmä ja perinnemaisematyöryhmä. Perinnemaisematyöryhmän nimi on perinne-ELO. Vakituksena perinnemaisemayhdistyksen jäsenenä 2008-2016 on Eija, varajäsen on Kimmo. Perinnemaisemayhdistyksen ja Lounais-Suomen ympäristökeskuksen jäsenet ovat lupautuneet jo keväällä 2008 luonnostelevaan perinnemaisemien neuvonnan ja koulutuksen tavoiteohjelman raameja. Katsotaan mihin ELO asettuu ja minkä roolin se saa perinnemaisemien hoidossa. PerinneELO antaa jäsenilleen mm. mahdollisuuden tutustua ja vaikuttaa valtakunnan perinnebiotooppiasioihin, tuoda asiaan aiheeseen liittyviä keskeisiä kysymyksiä tai epäkohtia, osallistua ohjeistuksen ja koulutuksen laadintaan ja tutustua uusiin perinnebiotooppikohteisiin.

Ympäristöluotsi-hanke naftaliinissa...

Yhteistyössä neljän lounais-suomalaisen Leader-toimintaryhmän kanssa suunnittelimme viime syksynä Ympäristöluotsi-nimisen Leader-projektin, jonka rahoitushakemus jätettiin joulukuussa. Hankkeen oli tarkoitus käynnistyä heti tämän vuoden tammikuussa, mutta Maaseutuvirastosta ei ole vielä annettu TE-keskuksille lupaa tehdä päätöksiä näistä EU:n maaseudun kehittämishankkeista, mikä tarkoittaa sitä, että Ympäristöluotsi-hanke on nyt uinumassa, odottamassa päätöstä. Ympäristöluotsi-projektin kustannukset ovat jo kylläkin hyväksyttävissä, ja ensimmäisiä neuvontatöitä on vähän aloitettu maaliskuussa. Hallitus valitsi helmikuuisessa kokouksessaan ympäristöluotsiksi Eija Hagelbergin (huom! hakijat ja näiden perheenjäsenet eivät itse osallistuneet valintaan!). Sitten KUN päätös saadaan, ympäristöluotsi aloittaa neuvontatyönsä yhdistyksille: mistä ja miten hakea rahoitusta ympäristöhankkeille, mitkä ovat hyviä ideoita, miten hakea erityisympäristötukea perinnebiotooppien hoitoon jne. Hankkeesta kyllä toivotetaan torvilla kunhan se pääsee käyntiin! Byrokratia Suomen maassa tuntuu kyllä joskus "hieman" liian kankealta...

Merenrantaniittyjen hoitoa lihakarjalla biologin näkökulmasta

Iiro Ikonen 30.03.2008

Suomessa oli vielä 1950-luvulla noin 57 000 hehtaaria merenrantaniittyjä. Laidunnuksen loppumista ja rehevöitymistä seurannut ruovikoituminen ja niittyjen raivaaminen pelloiksi johti viidessäkymmenessä vuodessa merenrantaniittyjen lähes täydelliseen häviämiseen. Nykyisin merenrantaniittyjä on arvioitu olevan alle 4 000 hehtaaria. Merenrantaniityt ovat erityisen tärkeä elinympäristö kahlaajalinnuille. Lisäksi lukuisat vähätyppisyttä ja kohtuullista "laidunhäirintää" suosivat kasvilajit ovat harvinaistuneet tai kadonneet.

Karjataloudella on kiistatta erittäin positiivinen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen. Se vaikuttaa merkittävästi eliöiden elinympäristön laatuun ja eliöiden leviämiseen. Karjan mukana siemenet kulkeutuvat tehokkaasti ja tallaus luo itämiselle sopivia elinympäristöjä. Maaperä muuttuu laidunnuksen myötä vähemmän tasalaatuiseksi, mikä lisää luonnon monimuotoisuutta verrattuna tasaisesti lannoitettuun maaperään. Lukuisat lajit hyötyvät myös karjan lannasta ja lisääntyneestä hyönteisten määrästä. Laidunus ja niitto muuttavat alueiden pienilmastoja lämpimämmäksi, kun taas rehevöityneen korkean kasvillisuuden seassa pienilmasto on viileämpi. Koska ihminen on saalistanut aikojen saatossa suuret nisäkkäät pois ekosysteemistämme (kuten alkuhärän ja mammutin), voidaan sanoa että laiduntaminen on luonnollisempaa kuin alueiden jättäminen rehevöitymään.

Vielä 1970-luvulla perustettiin rannikolle lintuvesien suojelualueita, joissa hoitoon suhtauduttiin varauksellisesti tai se jopa kiellettiin. Tämä johti nopeasti alueiden umpeenkasvuun ja toisinaan myös alueiden linnustoarvojen olennaiseen heikentymiseen. Ei siis ymmärretty avointen merenrantaniittyjen ja niiden hoidon merkitystä lajeille ja alueen ekologisille prosesseille. Nyt laiduntaminen on onneksi arkipäivää lähes kaikilla rannikon Natura-alueilla, alueita tulisi tosin vieläkin laajentaa.

Etelä-Suomen pehmeille rannikkoalueille sopivin laiduneläin on yleensä nauta. Viron kovapohjaisilla sedimenttimailloilla on runsaasti hevosiakin, mutta suomen savi- ja mutapohjaisille alueille ne eivät sovellu niin hyvin, tosin poikkeuksia on mm. Porin Fleiviikissä. Laidunpaine merenrantaniityillä voi vaihdella, läpivuotisessa laidunnuksessa kesäkuusta - syyskuuhun on hyvän paineena pidetty noin 1 eläin /hehtaari. Biologisesti hyvän hoidon mittarina kasvillisuuden tulisi olla alle 10 senttiä korkea laidunkauden lopulla.

Laidunalueet tulisi perustaa mahdollisimman suuriksi, jolloin sekä luonnon monimuotoisuus että laiduntajat saavat hyötyä. Liian pienet merenrantaniityt voivat jopa toimia ekologisina ansoina kahlaajalinnuille: ne voivat yrittää pesintää mutta välittömässä läheisyydessä käyttävät pienpedot voivat helposti napsia poikaset suihinsa tai nouseva tulva tuhota pesän. Lajiston kannalta olisi optimaalista, että puutonta ja pensaattonta aluetta olisi muutamien satojen metrien verran suuntaansa jolloin pedoilla ei ole käyttäyspaikkoja ja lajeilla olisi enemmän tulvasuojaa. Merenrantaniitylaidunnusta tulisi lisäksi ulottaa myös ylemmään maastoon niin että saman laidunkokonaisuuden sisään otettaisiin mukaan myös ympäröiviä hakamaita, ketoja, tuoreita niittyjä ja metsiä. Näin monimuotoisuusvaikutus laajenisi ja eläimet saisivat myös enemmän tulvasuojaa sekä varjosuojaa kuumina kesän hellepäivinä.

Laiduntaminen on erityisen tärkeää tehdä perinnemaisemien hoito-ohjeiden mukaisesti eli eläinmäärä alueilla tulee mitoittaa niin, että eläimille ei anneta lisärehua ja alueita ei ole aidattu samaan laidunlohkoon lannoitettujen peltojen kanssa. Ravinteita poistuu vähitellen alueilta eläimen lihan ja suolikaasujen mukana. Suomessa MTT:n tutkimuksissa on havaittu että vaikka nuorille eläimille annetaan hieman lisärehua, niin ravinnetase on negatiivinen eli laiduntaminen köyhdyttää perinnebiotooppeja eli poistaa niiltä ravinteita.

Rannikkoalueillemme tulee perustaa vielä 7500 hehtaaria merenrantaniittyjä. Tämä onnistuu jatkossa määrätietoisen yleissuunnittelun avulla. Suuria alueita tulee nopeasti peruskunnostaa ruovikoita murskaamalla tai jyrsimällä pintamaata pois. Näiden laidunalueiden käyttöönotto merkitsisi muutaman miljoonan euron erityisympäristötukea vuosittain emolehmuottajille sekä lisäisi luonnon monimuotoisuutta ja pitkällä aikavälillä vaikuttaisi myös positiivisesti Itämeren ravinnehuuhtoumaan. Luonnonlaitumilla laiduntavien kotimaisten eläinten ”niittyliha” on erittäin hyvälaatuaista ja siinä on enemmän Omega –rasvahappoja. Eläimet voivat luonnonlaitumilla hyvin ja pääsevät elämään luonnollisessa ympäristössään. Olisi hienoa, jos vaikka Hereford –tuottajat yhteistyössä ravintoloiden kanssa perustaa vaikka pohjoismaisen perinnemaisemaruokaviikon. Valituissa ravintoloissa voitaisiin ”syödä maittava maisema” (eat delicious landscape) ja tuoda esiin luonnonlaidunnuksen ylläpitämiä korkeita luontoarvoja ja upeita maisemia.

Tämä artikkeli ilmestyy Hereford –maailmankonferenssin lehdessä englanninkielisenä.

Mikä vois olla sen mukavampaa kuin makoilla rannalla koko kesän!

Kuva: Eija Hagelberg

YHTEYSTIEDOT

Varsinais-Suomen perinnemaisemayhdistys ry.

Takalantie 4, 25250 Märynummi

Puheenjohtaja: Kimmo Härjämäki, puh. 040 519 6545

kimmo.harjamaki@helsinki.fi

Varapj. Eija Hagelberg, puh. 0500 609 526

eija.hagelberg@gmail.com

Sihteeri Eriika Lundström, puh. 040 7178 797

eriika.lundstrom@vsperinnemaisemat.net

Nettivastaava Teija Tiitinen

teija.tiitinen@vsperinnemaisemat.net

Yhdistyksen nettisivut:

www.vsperinnemaisemat.net

www.landscape.fi

Jos et vielä ole listalla, mutta haluaisit liittyä yhdistyksen sähköpostilistalle "PEMA", lähetä s-postiviesti Teijalle. PEMA-listalaiset saavat aina tuoretta ajankohtaista tietoa sähköpostin välityksellä ja kaikki listalaiset voivat itsekin siellä tiedottaa ajankohtaisista tapahtumista.

Angervopunätäplä vehnällä. Kuva: Iiro Ikonen

JA TAAS ON JÄSENMAKSUN AIKA...

Oletko vielä maksanut vuoden 2008 jäsenmaksuasi? Jos se on jäänyt tekemättä, hoida homma nyt pois jaloista. Jäsenmaksu on jäsenille edullinen 10 €, mutta yhdistyksen toiminnan pyörittämiselle tärkeä summa!

Saaja:

Varsinais-Suomen perinnemaisemayhdistys ry.

Someron Säästöpankki 432710-245304

Maksaja:

Tililtä:

Viestikenttään kirjoita jäsenen nimi ja mikä maksetaan, esim. ”Eija Hagelberg, jäsenmaksu 2008 10 e”.

EI VIITENUMEROA

Kannatusjäseniä meillä ei vielä ole ainuttakaan. Hinta on 100 € / vuosi, ja sen tarkoituksena on tukea yhdistyksen toimintaa. Kannatusjäsenetkin ovat erittäin tervetulleita! Jos osoite- tai muut yhteystietosi muuttuvat, ilmoita niistä sihteerille Eriika Lundströmille – tämä on tärkeää, jotta saat postia yhdistykseltä jatkossakin!

Vuonna 2007 maksamatta jättäneet poistetaan tämän jäsentiedotteen jälkeen jäsenrekisteristä (=nyt voit vielä korjata tilanteen!!!)